

INSTYTUT BIOTECHNOLOGII
PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO
im. prof. Waława Dąbrowskiego
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

RZEPAK

WARTOŚĆ TECHNOLOGICZNA ZE ZBIORÓW 2024 R.

Badania zrealizowane w ramach Zadania 1.: Analiza jakości surowców rolnych z uwzględnieniem zagrożenia wystąpienia substancji skażających realizowanego na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie umowy nr DRE.prz.070.2.2024

Opracowanie: inż. Justyna Grabarczyk, mgr inż. Hanna Majdak

Zakład Przetwórstwa Zbóż i Piekarstwa
Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego
im. prof. W. Dąbrowskiego - Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa, grudzień 2024 r.

Źródło: pixabay.com

Zbiory rzepaku i rzepiku według danych GUS

Według przedwynikowego szacunku głównych upraw rolnych i ogrodniczych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) ogłoszonego 30 września 2024 r. produkcja nasion rzepaku w roku 2024 osiągnęła 3,4 mln ton. Jest to tylko o 0,3 mln ton mniej niż w roku 2023, kiedy to zbiory rzepaku i rzepiku były rekordowe i wynosił 3,7 mln ton. Zbiory rzepaku w Polsce stanowią ponad 19% zbiorów w UE, które w 2024 r. wynosiły 17,1 mln ton. Wśród krajów UE-27 plasujemy się na trzecim miejscu, tuż za Francją (3,8 mln ton) oraz Niemcami (3,6 mln ton).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni plon nasion rzepaku w 2024 r. oszacowano na 33,0 dt/ha i jest on o 0,9 dt/ha mniejszy niż w roku 2023 oraz o 0,9 dt/ha wyższy niż w roku 2021. Tegoroczne plony rzepaku są wyższe od średnich z lat 2009-2014 i 2015-2019 o odpowiednio 5,3 dt/ha i 5,4 dt/ha.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

We wstępnym szacunku GUS dotyczącym głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2024 roku, wskazano niekorzystne czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w roku gospodarczym 2023/24:

- przymrozki w drugiej połowie kwietnia (miejscami nawet poniżej -9°C) powodujące rejonami uszkodzenia niektórych upraw rolnych;
- niedobór opadów deszczu w drugiej połowie kwietnia i w maju, powodujący rejonami nadmierne przesuszenie gleby i ograniczający możliwości produkcyjne wielu roślin uprawnych, w tym zbóż;
- lokalnie występujące w czerwcu i lipcu ekstremalne zjawiska klimatyczne, tj. burze, gradobicia i nawałnice połączone z silnym wiatrem.

Wśród pozytywnych czynników wpływających na kształtowanie się produkcji rolniczej w roku gospodarczym 2023/2024 w raporcie GUS wymieniono:

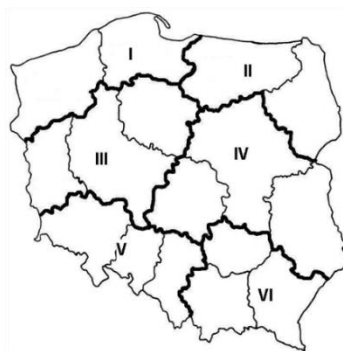
- przeprowadzenie siewów zbóż i rzepaku w optymalnych terminach agrotechnicznych;
- dobre wyrośnięcie i rozkrzewienie roślin ozimych jesienią 2023 r.;
- dobre przezimowanie upraw (zaorano jedynie 0,1% zasianej powierzchni zbóż ozimych).

Materiał badawczy

Materiał badawczy stanowiło **69 próbek** nasion rzepaku ze zbiorów 2024 roku. Próbkę pochodziły z towarowej produkcji rolniczej z różnych rejonów klimatyczno-uprawowych, przyjętych przez Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) dla potrzeb oceny odmian w Polsce. Próbki zostały pobrane bezpośrednio u producentów przez pracowników Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

Liczebność i pochodzenie próbek nasion rzepaku ze zbiorów 2024 roku, których wyniki oceny jakości analizowano w ZPZiP IBPRS-PIB

Rejon klimatyczno-uprawowy wg COBORU	Liczba próbek	
	sztuk	% ogólnej liczby próbek
I	13	18,8
II	4	5,8
III	19	27,6
IV	19	27,6
V	9	13,0
VI	5	7,2

Rejony klimatyczno-uprawowe w ocenie odmian prowadzonej przez COBORU

Metody badań

W Zakładzie Przetwórstwa Zbóż i Piekarstwa IBPRS-PIB wykonano oznaczenia następujących wyróżników jakościowych:

- wilgotności ziarna
- zawartość tłuszczu.

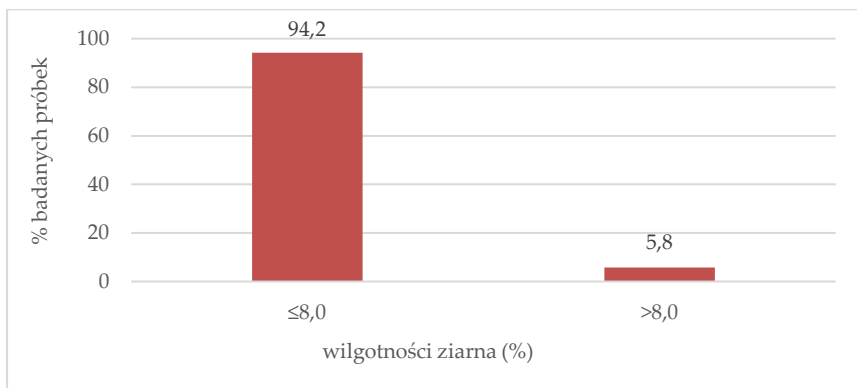
Zawartość tłuszczu i wilgotność rzepaku oznaczono przy użyciu analizatora całoziernowego XGrain (Infracont, Węgry) wykorzystując technikę pomiarową w zakresie bliskiej podczerwieni (NIR) z zainstalowanymi kalibracjami w odniesieniu do krajowych nasion rzepaku. Kalibracje zostały dostosowane do próbek rzepaku ze zbiorów 2024 roku pochodzących z różnych rejonów kraju, o zróżnicowanych wartościach poszczególnych wyróżników jakościowych oznaczonych metodami referencyjnymi:

- wilgotność – według PN-EN ISO 665:2020-09;
- zawartość tłuszczu – według PN-EN ISO 659:2010.

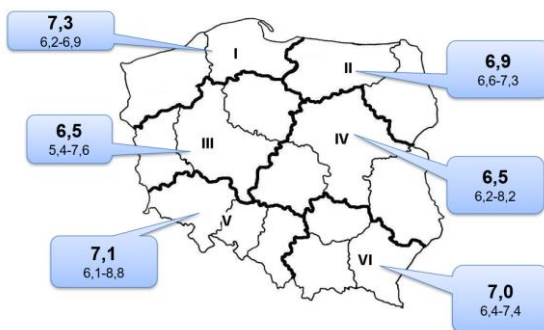
Wyniki i omówienie

Wyróżnik jakościowy	średnia	min	max
Wilgotność (%)	6,9	5,4	8,8
Zawartość tłuszczu (%)	44,8	40,5	48,0

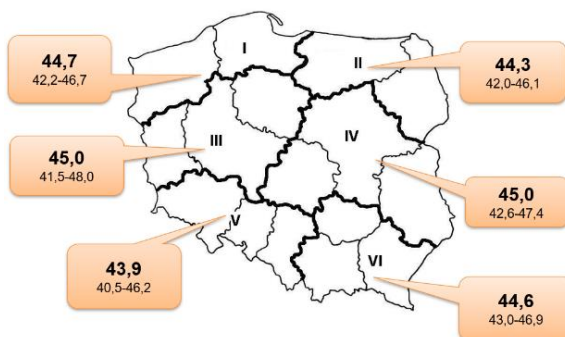
Wilgotność nasion rzepaku kształtowała się od 5,4 do 8,8%. Ponad 94% badanych próbek spełniało wymagania w zakresie bezpiecznego przechowywania ziarna, tj. wilgotność nie większa niż 8,0%. Uwzględniając podział Polski na rejon klimatyczny – uprawowe stwierdzono, że najniższą wilgotnością cechowały się nasiona z III rejonu (średnio 6,5%). Najwyższą wilgotnością odznaczały się nasiona z rejonu I (średnio 7,3%).

Procentowy udział wszystkich badanych próbek wykazujących wilgotność nasion rzepaku w określonym zakresie wartości.

Zawartość tłuszczu kształtowała się od 40,5 do 48,0%. Spośród badanych próbek nasion, 100% spełniło wymagania jakościowe dotyczące minimalnej zawartości oleju, tj. co najmniej 40,0%.

**INSTYTUT BIOTECHNOLOGII
PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO
im. prof. Waława Dąbrowskiego
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

ZAKŁAD PRZETWÓRSTWA ZBÓŻ I PIEKARSTWA

ul. Rakowiecka 36, 02-532 Warszawa
T: +48 22 849 04 03, zpzip@ibprs.pl
www.ibprs.pl
